

At være eller ikke være – design efter Index: 2005

Sofie Minke Anderson - 12 Oct 2005

Design to improve life - Det var overskriften, da Index: Award blev uddelt i København i sidste måned. Prisuddelingen har rejst mange aktuelle spørgsmål i designverdenen, og DESIGN:nyt har stillet nogle af dem til tre danske designere.

Et sugerør, der renser forurenede vand for bakterier, en dynamisk skillevæg, en fond til støtte for spanske kunsthåndværkere, en konkurrence, der skal ende med en fodboldklub og et sundhedscenter i det aids-hærgede Sydafrika og sidst, men ikke mindst, Apples iPod som vi alle kender den. Det var de fem designløsninger, som løb med æren og 100.000 euros inden for de fem kategorier krop, hjem, arbejde, fællesskab og leg i Index: Award.

Siden da har debatten været heftig, og flere markante personer inden for designverdenen var meget hurtigt ude og sætte spørgsmålstejn ved nogle af vindernes relevans i forhold til design. Der er blandt andet blevet spurgt om, hvor et klassisk aspekt som formgivning er forsvundet hen. Er den blevet en biting, og er det i virkeligheden ikke at gøre både dansk såvel som internationalt design en bjørnetjeneste? Andre roser Index: for at have sat fokus på en moderne, udvidet forståelse af designbegrebet, som kun kan komme designerne til gode i det lange løb.

Ingeniørarbejde eller design?

Men hvad siger designerne selv? Julie Asmussen, grafisk designer fra firmaet Spild af Tid, er ikke i tvivl. Hun mener, at det var de rigtige vindere, som blev udpeget. Især er hun dybt fascineret af sugerøret LifeStraw. "Selve tanken om, at man med en lille 'dime' kan gøre en kæmpe forskel og redde menneskeliv - det er for mig essensen af design. At det gør en forskel i verden og i livet, og at man ikke sætter produkter i verden, som ikke har en eksistensberettigelse," forklarer hun.

Designer og partner i Via Design, Sune Kjems, er lidt mere forbeholden over for netop LifeStraw. Og det er sådan set ikke selve idéen, han ikke er begejstret for, men mere det, at der mangler nogle designmæssige aspekter hos prisvinderen. "Den er lidt stor og klodset i formen. Ingen tvivl om at det er et godt stykke ingeniørarbejde, men hvor er designet?" spørger han. Til gengæld kan han ikke se et eneste minus ved iPod, som han betegner som holistisk design i den bedste forstand.

Savner en rød tråd

Generelt savner Sune Kjems dog en rød tråd i forhold til prisuddelingen. "Når Index går ind og opløser de klassiske

LifeStraw. A personal water purification tool for prevention of waterborn diseases. Design: Torben Vestergaard Frandsen

The paper softwall dynamically partitions open plan space into more intimate and ephemeral surroundings, in a flexible and temporal way. Design: Todd MacAllen, Stephanie Forsythe

designkategorier, sådan som det er sket, så skal man også sætte noget andet i stedet. Ellers bliver det for udsvævende," lyder hans kritik. Han mener, at det er svært at vurdere nogle af vinderne ud fra et designperspektiv.

"Jeg savner et svar på, hvilke parametre det er, de har opfyldt for at vinde. Eksempelvis i forhold til aids-projektet – hvad er det, som kvalificerer det?" spørger han. Selv om hans holdning er, at det med Index: ikke er blevet betragteligt nemmere at se, hvad det er, designerne kan, så ser han alligevel begivenheden som en fantastisk bedrift i sig selv, som trods alt har rykket meget ved opfattelsen af design.

En ny retning

En af designbranchens rutinerede deltagere, industriel designer Jakob Brahe-Pedersen fra Brahe Design, fokuserer meget på det politiske aspekt i Index: designbegreb. Han peger på, at professor og designer Victor Papanek allerede tilbage i starten af 1970'erne skrev bogen Design for the Real World, som tog nogle af de samme problemstillinger op, som Index: har sat fokus på.

"Vi lever i en hæsblæsende verden, hvor der hele tiden bliver designet nye produkter, som kan være med til at forurene endnu mere. Derfor er jeg også glad for at se et produkt som LifeStraw som vinder af Index: Award, fordi det viser en helt anden retning inden for design," siger han.

Til gengæld er han, som også Sune Kjems, lidt kritisk over for valget af den dynamiske skillevæg, Softwall. "Det er måske lidt voldsomt at placere lige nøjagtig det design under overskriften Design to improve life," er Sune Kjems kommentar.

Nødvendigt med et udvidet designbegreb

De meget forskellige prisvindere betyder, at Index: ikke entydigt fortæller, hvad design er. Men derfor har begivenheden alligevel været med til at tage hul på en meget vigtig diskussion, mener Jakob Brahe-Pedersen. "Det kan godt være, at vi er ved at udvande designbegrebet lidt, men det er nok nødvendigt i starten – også i forhold til at udvide forståelsen af design for det almindelige menneske. Vi har fået understreget, at design er andet og mere end Arne Jacobsen og Stelton," siger han.

Også Julie Asmussen ser en stor fordel i, at designforståelsen udvides. "Jeg frygter ikke bredden. Hvis designbegrebet fortsat tolkes snævert, så vil det ende med indavl og degenerering," lyder hendes vurdering. Hun synes, at diskussionen om formgivning eller ej er uinteressant, mens Sune Kjems påpeger, at man skal passe på med, som Index:, kun at fokusere på en bestemt del af design og ophøje det til noget centralt og endegyldigt. "Formgivningen er altid en væsentlig del," pointerer han.

Designere kan gøre en forskel

For Julie Asmussen har det været tankevækkende, at egne produkter aldrig ville kunne komme i betragtning i en prisuddeling som denne. "Set i det lys er Index: klart en begivenhed, der sætter tanker i gang hos mig om, hvorvidt man i højere grad, end det er tilfældet nu, kan udvikle grafisk design eller kommunikation til at skabe lignende forskelle i en global sammenhæng," siger hun.

Det er netop opmærksomheden omkring, at man som designer har kompetencerne til at gøre en forskel, der har været den store gevinst ved begivenheden, fastslår Sune Kjems. Han var selv blandt de nominerede som en del af The DOT Network – en gruppe af 36 designere under betegnelsen Designers to improve life – og han ser Index' appel til designerne om at tage mere ansvar som meget vigtig.

De tre designere er enige om, at der er et paradigmeskift på vej i designverdenen, og at Index spiller en stor rolle i den sammenhæng. Alligevel vurderer Jakob Brahe-Pedersen, at man nok først kan måle den fulde effekt af begivenheden om et par år. "Men man ser allerede nu, at langt flere politikere og virksomheder er blevet opmærksomme på designparametrene. Hvis det her virkelig giver pote, så kommer det til at have en positiv

iPod. Design: Jonathan Ives

Siyathemba is a web-based competition hosted by Architecture for Humanity that invites designers and architects from all over the world to submit proposals for a combined soccer field and healthcare facility, focusing on AIDS, in the South African community of Somkhele.